

Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego dla uczniów
Szkoły Podstawowej nr 19 im. Wojciecha Korfantego w Katowicach
w roku szkolnym 2020/2021
(I stopień)

Zakres umiejętności.

1. Czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury.
2. Analiza i interpretacja utworów literackich oraz innych tekstów kultury z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Wykorzystywanie podstawowej wiedzy o języku – znajomość pojęć oraz terminów służących opisywaniu języka i komunikowaniu się ludzi.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnej na określony temat.
5. Umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
6. Wykorzystywanie elementów retoryki do tworzenia wypowiedzi pisemnych.

Na I stopniu konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

I stopień

Zakres wiedzy i umiejętności oraz proponowana literatura.

Uczeń

1. Określa:
  - a) tematykę oraz problematykę utworu.
  - b) nadawcę i odbiorcę (adresata) wypowiedzi.
2. Rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
3. Wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwszoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
4. Rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
5. Określa cechy powiastki filozoficznej, opowiadania.
6. Rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
7. Analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne (np.: obraz, plakat, rzeźba, grafika).
8. Identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.
9. Odróżnia informacje o faktach od opinii.
10. Porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.

11. Rozróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.
12. Dostrzega różnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich role w utworach literackich.
13. Wskazuje i rozróżnia środki perswazji oraz manipulacji, rozumie ich funkcje w reklamie i w innych tekstach.
14. Używa środków językowych charakterystycznych dla perswazji, tworząc własny tekst.
15. Formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko.
16. Zna i stosuje związki frazeologiczne związane tematycznie z pojęciami: podróż, przygoda, planeta, przyjaźń.
17. Rozumie, czym jest adaptacja i ekranizacja utworu literackiego.
18. Wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją/ekranizacją.
19. Wykorzystuje wiedzę o języku :
  - a) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte (przedstawia na wykresie) i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
  - b) buduje wypowiedzenia i je przekształca;
  - c) rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie oraz przedstawia je na wykresach;
  - d) wskazuje różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników w zdaniu pojedynczym;
  - e) potrafi rozpoznać imiesłowowy równoważnik zdania w zdaniu złożonym; potrafi wskazać błędy w ich stosowaniu;
  - f) przekształca zdania z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie;
  - g) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
  - h) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
  - i) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
  - j) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
  - k) wskazuje oboczności oraz tematy oboczne w odmianie rzeczownika;
  - l) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
  - ł) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki);
  - m) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
  - n) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
  - o) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;

p) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;

q) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby;

r) potrafi wskazać upodobnienia pod względem dźwięczności.

20. Tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych:

a) opowiadanie;

b) opis, w tym: bohatera, przedmiotu, dzieła sztuki, krajobrazu, przeżyć.

c) ogłoszenie;

d) zaproszenie,

e) przemówienie;

f) recenzja;

g) charakterystyka postaci;

h) rozprawka;

i) streszczenie.

21. Zna zasady budowania akapitów i stosuje je, tworząc wypowiedź pisemną.

22. Stosuje środki językowe wzbogacające styl wypowiedzi, rozpoznaje je i nazywa, np.: porównania, funkcjonalne powtórzenia, wyolbrzymienia.

23. Zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

Proponowana literatura

1. Podręczniki do języka polskiego klas IV-VIII.

2. Antoine de Saint-Exupéry „Mały Książe”.

3. Ernest Hemingway „Stary człowiek i morze”

Proponowana forma: pisemna